

Regeringens proposition

1980/81: 50

om skatten på 1981 års inkomster, m. m.;

beslutad den 23 oktober 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ROLF WIRTÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i den statliga inkomstbeskattningen. Inflationsskyddet för skatteskalen modifieras så att hänsyn inte längre skall tas till bl. a. höjda energipriser. För år 1981 föreslås att basenheten sänks med 100 kr. till 6 400 kr. Vidare föreslås vissa marginalskaattelättnader för 1981 års inkomster i skikten mellan ca 76 000 kr. och 96 000 kr. Den tillfälliga höjningen av den särskilda skattereduktionen med högst 500 kr., som medges i första hand heltidsarbetande med inkomster under genomsnittet, föreslås förlängd ett år.

Även folkpensionärernas skattelättnader behandlas i propositionen. En höjning av det extra avdraget föreslås för både år 1980 och år 1981. Förslag läggs också fram om deklarationspliktsgränsen för folkpensionärer vid 1981 års taxering.

Vidare föreslås att rätten till avdrag för s. k. frivilliga periodiska understöd, som f. n. medges med 5 000 kr. per mottagare, begränsas till att avse 5 000 kr. per givare.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1981.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

10 §

1 mom.² Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, *oskifta* dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 1 basenhet enligt lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt:

1 procent av den beskattningsbara inkomsten:

när beskattningsbar inkomst överstiger

1 men icke	4 basenheter:	grundbeloppet för	1 basenhet	och	2 % av återstoden:
4	5	:	4 basenheter	och	4 %
5	6	:	5		5 %
6	7	:	6		8 %
7	8	:	7		11 %
8	9	:	8		14 %
9	10	:	9		20 %
10	11	:	10		22 %
11	12	:	11		26 %
12	13	:	12		30 %
13	14	:	13		34 %
14	15	:	14		39 %
15	16	:	15		44 %
16	17	:	16		45 %
17	20	:	17		48 %
20	30	:	20		53 %
30 basenheter		:	30		58 %

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs. vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Föreslagen lydelse

10 §

1 mom. Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 770.

² Senaste lydelse 1979: 1156.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 1 basenhet enligt lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt:

1 procent av den beskattningsbara inkomsten;
när beskattningsbar inkomst överstiger

1 men icke 4 basenheter:	grundbeloppet för	1 basenhet	och 2% av återstoden;
4 " " 5 " "	" " " "	4 basenheter	och 4% " " "
5 " " 6 " "	" " " "	5 " " "	" " 5% " " "
6 " " 7 " "	" " " "	6 " " "	" " 8% " " "
7 " " 8 " "	" " " "	7 " " "	" " 11% " " "
8 " " 9 " "	" " " "	8 " " "	" " 14% " " "
9 " " 10 " "	" " " "	9 " " "	" " 20% " " "
10 " " 11 " "	" " " "	10 " " "	" " 22% " " "
11 " " 12 " "	" " " "	11 " " "	" " 26% " " "
12 " " 13 " "	" " " "	12 " " "	" " 29% " " "
13 " " 14 " "	" " " "	13 " " "	" " 33% " " "
14 " " 15 " "	" " " "	14 " " "	" " 38% " " "
15 " " 16 " "	" " " "	15 " " "	" " 44% " " "
16 " " 17 " "	" " " "	16 " " "	" " 45% " " "
17 " " 20 " "	" " " "	17 " " "	" " 48% " " "
20 " " 30 " "	" " " "	20 " " "	" " 53% " " "
30 basenheter	" " " "	30 " " "	" " 58% " " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Basenhet utgör för varje taxeringsår ett belopp som motsvarar femtusen kronor multiplicerat med årets jämförelsetal. Basenheten avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

Basenhet utgör för varje taxeringsår ett belopp som motsvarar 6 400 kronor multiplicerat med årets jämförelsetal. Basenheten avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Jämförelsetalet för taxeringsåret är det tal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad två år före taxeringsåret och augusti månad år 1977. Jämförelsetalet beräknas med bortseende från de effekter på prisläget som följer av ändrat skatteuttag enligt lagen (1968:430) om mervärdeskatt.

Jämförelsetalet för taxeringsåret är det tal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad två år före taxeringsåret och augusti månad år 1980. Därvid skall förändringarna i det allmänna prisläget beräknas med bortseende från indirekta skatter, tullar, avgifter och ändringar i energipriser samt tillägg göras för subventioner.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången i fråga om 1982 års taxering. Vid denna taxering är basenheten 6 400 kronor.

3 Förslag till**Lag om tillfällig höjning av den särskilda skattereduktionen vid 1982 års taxering**

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid 1982 års taxering får skattskyldig som har rätt till särskild skattereduktion enligt 2 § 5 mom. uppbördslagen (1953: 272) en höjning av den särskilda skattereduktionen, om hans till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst överstiger 40 000 men inte 76 600 kronor.

2 § Den särskilda skattereduktionen höjs

om den beskattningsbara inkomsten överstiger 40 000 men inte 45 000 kronor med 10 procent av det belopp varmed inkomsten överstiger 40 000 kronor.

om den beskattningsbara inkomsten överstiger 45 000 men inte 60 000 kronor med 500 kronor.

om den beskattningsbara inkomsten överstiger 60 000 men inte 76 600 kronor med 500 kronor minskat med 3 procent av det belopp varmed inkomsten överstiger 60 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981.

4 Förslag till**Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)**

Härigenom föreskrivs att punkt 5 av anvisningarna till 46 § samt punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anvisningar

till 46 §

5.¹ Som förutsättning för allmänt avdrag för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning enligt denna punkt gäller att understödet *icke* utgått till mottagare i givarens hushåll eller, om *icke* understödet utgjort skadestånd, till mottagare under 18 år eller till mottagare vars utbildning *icke* är avslutad.

Avdrag *medgives* med utgivet belopp för periodiska utbetalningar

till make eller förutvarande make emellan reglerats:

till tidigare anställd;

som utgör skadestånd, dock vid personskada endast med belopp som för mottagaren utgör ersättning för förlorad inkomst av skattepliktig natur eller för förlorat underhåll;

som utgör livränta eller därmed jämförligt vederlag vid förvärv av egendom genom köp, byte eller därmed jämförligt fäng;

på grund av föreskrift i testamente; från juridisk person.

För annat periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning *medgives* avdrag med högst 5 000 kronor för varje mottagare. Har givaren under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin make, får sådant avdrag åtnjutas för dem båda gemensamt med 5 000 kronor.

5. Förutsättning för allmänt avdrag för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning enligt denna punkt är att understödet *inte* utgått till mottagare i givarens hushåll eller, om understödet *inte* utgjort skadestånd, till mottagare under 18 år eller till mottagare vars utbildning *inte* är avslutad.

Avdrag *medges* med utgivet belopp för periodiska utbetalningar

sedan underhållsskyldigheten dem emellan reglerats:

till tidigare anställd;

som utgör skadestånd, dock vid personskada endast med belopp som för mottagaren utgör ersättning för förlorad inkomst av skattepliktig natur eller för förlorat underhåll;

som utgör livränta eller därmed jämförligt vederlag vid förvärv av egendom genom köp, byte eller därmed jämförligt fäng;

på grund av föreskrift i testamente; från juridisk person.

För annat periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning *medges* avdrag med högst 5 000 kronor. Utger skattskyldig sådana understöd till mer än en person med belopp som sammanlagt överstiger 5 000 kronor, skall avdraget fördelas mellan dessa understöd på sätt den skattskyldige önskar.

till 50 §

2.² Vid bedömningen av om skattskyldigs inkomst till icke obetydlig del utgjorts av folkpension iakttages följande. Som folkpension räknas icke barnpension eller vårdbidrag. Den omständigheten att folkpension under ett beskattningsår utgått med ett ringa belopp, t. ex. till följd av att folkpensionen icke åtnjuts under hela året, utgör icke hinder mot att medgiva den skattskyldige avdrag. Avgörande för bedömningen i detta fall är huruvida folkpensionen, om den utgått i full utsträckning, utgjort en icke obetydlig del av inkomsten. Som folkpension behandlas även tilläggspension i den mån den enligt lagen om pensionstillskott föranlett avräkning av pensions-tillskott.

¹Senaste lydelse 1977: 41.

²Lydelse enligt prop.1980/81: 42.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställer närmare föreskrifter för avdragsberäkningen enligt nedan angivna grunder.

Avdraget skall i första hand bestämmas med hänsyn till storleken av den skattskyldiges taxerade inkomst enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Överstiger denna inkomst icke visst högsta belopp, skall avdraget beräknas till vad som behövs för att den skattskyldige icke skall påföras högre statligt beskattningsbar inkomst än 6000 kronor. Detta högsta inkomstbelopp motsvarar taxerad inkomst för skattskyldig, som under beskattningsåret icke haft annan inkomst än ålderspension enligt 6 kap. 2§ första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring och därutöver skattepliktiga intäkter av tjänst om sammanlagt 5 200 kronor samt åtnjutit avdrag endast med 100 kronor enligt 33 § 2 mom. första stycket. För gift skattskyldig, som uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, beräknas det högsta inkomstbeloppet med utgångspunkt från en pension utgörande 77,5 procent av basbeloppet. För övriga skattskyldiga beräknas det med utgångspunkt från en pension utgörande 95 procent av basbeloppet. Sistnämnda beräkningsgrund gäller också om gift skattskyldig under viss del av beskattningsåret uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, och under återstoden av året uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension.

Om skattskyldigs statligt taxerade inkomst överstiger det högsta inkomstbeloppet enligt föregående stycke, reduceras avdraget med belopp motsvarande 40 procent av överskjutande taxerad inkomst.

Det avdrag som beräknas med hänsyn till skattskyldigs statligt taxerade inkomst jämkas, om värdet av skattepliktig förmögenhet överstiger 90 000 kronor. Om förmögenhetsvärdet överstiger 150 000 kronor, skall avdrag inte medges. Fastighet, som avses i 24 § 2 mom., och jordbruksfastighet,

Avdraget skall i första hand bestämmas med hänsyn till storleken av den skattskyldiges taxerade inkomst enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Överstiger denna inkomst icke visst högsta belopp, skall avdraget beräknas till vad som behövs för att den skattskyldige icke skall påföras högre statligt beskattningsbar inkomst än 6000 kronor. Detta högsta inkomstbelopp motsvarar taxerad inkomst för skattskyldig, som under beskattningsåret icke haft annan inkomst än ålderspension enligt 6 kap. 2§ första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring och därutöver skattepliktiga intäkter av tjänst om sammanlagt 6 100 kronor samt åtnjutit avdrag endast med 100 kronor enligt 33 § 2 mom. första stycket. För gift skattskyldig, som uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, beräknas det högsta inkomstbeloppet med utgångspunkt från en pension utgörande 77,5 procent av basbeloppet. För övriga skattskyldiga beräknas det med utgångspunkt från en pension utgörande 95 procent av basbeloppet. Sistnämnda beräkningsgrund gäller också om gift skattskyldig under viss del av beskattningsåret uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, och under återstoden av året uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

som i huvudsak används för bostadsändamål, skall inräknas i förmögensvärdet med belopp som motsvarar 1/10 av skillnaden mellan taxeringsvärdet året före taxeringsåret och lånat kapital, som nedlagts i fastigheten, i den mån skillnaden inte överstiger 250 000 kronor. Är skillnaden större beräknas värdet till 25 000 kronor jämte den del av skillnaden som överstiger 250 000 kronor. Har den skattskyldige eller hans make flera sådana fastigheter, som avses här, gäller bestämmelserna endast för en fastighet och då i första hand för fastighet som utgör stadigvarande bostad för den skattskyldige.

Här ovan angivna grunder för avdragsberäkningen får frångås, när särskilda omständigheter föranleder det.

Vid beräkning av avdrag för gift skattskyldig iakttages bestämmelserna i 52 § 1 mom. sista stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering. Bestämmelsen i punkt 2 tredje stycket av anvisningarna till 50 § skall dock tillämpas redan vid 1981 års taxering, varvid beloppsgränsen i bestämmelsen för inkomst utöver ålderspension skall vara 5 400 kronor.

Beträffande periodiska utbetalningar som utgår på grund av bindande förpliktelser, som uppkommit före den 9 november 1973, skall de bestämmelser som gällde före den 1 januari 1974 alljämt tillämpas.

5 Förslag till**Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)**

Härigenom föreskrivs att 22 § 3 mom. taxeringslagen (1956: 623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

22 §

3 mom.² Skattskyldig, som uppburit folkpension, är med undantag som anges i andra stycket skyldig att utan anmaning avlämna självdeklaration endast om hans bruttointäkt av en eller flera förvärvskällor under året uppgått till minst 17 500 kronor, eller, om hans make uppburit folkpension, till minst 15 200 kronor. Med folkpension avses folkpension i form av ålderspension, förtidspension, änkepension och hustrutillägg. Som folkpension räknas *icke* barnpension eller vårdbidrag.

3 mom. Skattskyldig, som uppburit folkpension, är med undantag som anges i andra stycket skyldig att utan anmaning avlämna självdeklaration endast om hans bruttointäkt av en eller flera förvärvskällor under året uppgått till minst 20 400 kronor, eller, om hans make uppburit folkpension, till minst 17 800 kronor. Med folkpension avses folkpension i form av ålderspension, förtidspension, änkepension och hustrutillägg. Som folkpension räknas *inte* barnpension eller vårdbidrag.

¹ Lagen omtryckt 1971: 399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.

² Senaste lydelse 1979: 1158.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Bestämmelserna i första stycket gälla icke om den skattskyldiges make är skyldig att utan anmaning avlämna självdeklaration, om den skattskyldige har varit bosatt i riket endast en del av beskattningsåret, om han har skattepliktiga förmögenhetstillgångar överstigande 75 000 kronor eller om garantibelopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst för honom. I fråga om makar gälla bestämmelserna i 1 mom. tredje stycket såvitt avser förmögenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981.

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-10-23

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Äsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri

Föredragande: statsrådet Wirtén

Proposition om skatten på 1981 års inkomster, m. m.

1 Inledning

I prop. 1980/81: 20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. (besparingspropositionen) redovisades vissa allmänna riktlinjer för inkomstbeskattningen år 1981, bl. a. i fråga om den framtida utförmningen av inflationsskyddet för inkomstskatteskalen och fortsatta marginalskattelättnader i vissa inkomstlägen. Det framhölls att åtgärder i fråga om inkomstskatten har fått en central betydelse för avtalsförhandlingarna på arbetsmarknaden. Mera konkreta förslag till åtgärder i dessa frågor fick därför anstå i avvaktan på att de överläggningar som pågick mellan regeringen och arbetsmarknadens parter slutfördes och kunde bli föremål för en samlad bedömning.

Jag avser nu att åter ta upp de angivna frågorna. Jag ämnar även behandla folkpensionärernas skattelättnader.

Skatteutskottet hemställde i ett betänkande (SkU 1979/80: 42) med anledning av motioner under riksmötet 1979/80, att riksdagen hos regeringen måtte begära förslag om ändring av beloppsgränsen för avdrag för s. k. frivilliga periodiska understöd från 5000 kr. per mottagare till att gälla 5000 kr. per utgivare oavsett antalet mottagare. Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr 1979/80: 293). Även denna fråga avser jag nu att behandla.

De förslag som jag nu tar upp innebär, förutom ändrad skatteskala m. m., främst justeringar av lagtekniskt okomplicerad natur. Med hänsyn härtill anser jag det inte motiverat att höra lagrådet.

2 Den statliga inkomstskatten

Skalan för den statliga inkomstskatten har varit inflationsskyddad sedan år 1978. Inflationsskyddet utvidgades genom beslut samma år till att avse även en uppräknig av den särskilda skattereduktionen. Skyddet är så utformat att en automatisk justering sker av skiktgränserna med hänsyn till förändringar i penningvärdet. Principen om inflationsskydd bör ligga fast. Skatteuttaget och dess fördelning skall bestämmas av riksdagen och inte godtyckligt ändras av inflationen. En viss förändring bör emellertid göras vid beräkningen av den index som används i sammanhanget.

Skiktgränserna i statskatteskalan uttrycks tekniskt i enheter som kallas basenheter. Basenheten utgör ett belopp av 5 000 kr. multiplicerat med ett jämförelsetal som uttrycker penningvärdeutvecklingen. Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad andra året före taxeringsåret och den valda utgångspunkten för indexberäkningen. Utgångspunkten för denna beräkning är augusti månad 1977. Genom en särskild regel i 3 § lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt har man eliminerat effekten av de ändringar av mervärdeskatteuttaget som kan ha förekommit mellan de två tidpunkterna. Ändringarna av detta uttag har alltså inte fått påverka den statliga inkomstskatten.

I besparingspropositionen föreslås en ändring av beräkningsunderlaget för basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, AFL. Basbeloppet ligger till grund för uppräknigarna av pensioner m. fl. sociala förmåner. Syftet med ändringen är att kompensation inte längre skall ges automatiskt för höjda energipriser eller för köpkraftspåverkan som statsmakterna fattar beslut om genom att ändra indirekta skatter och subventioner. Bl. a. med hänsyn till att statsmakterna har möjlighet till en årlig omprövning av inkomstskatteskalan kan det visserligen hävdas att skälen för ett motsvarande indexbyte i detta sammanhang är svagare. Som jag uttalat i besparingspropositionen talar dock övervägande skäl för att så bör ske. Basenheten i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, SIL, bör således i fortsättningen anknytas till samma justerade index som basbeloppet enligt AFL. De nya beräkningsgrunderna innebär i huvudsak följande.

Liksom f. n. skall jämförelsetalet följa förändringarna i det allmänna prisläget. Vid beräkningen skall dock i fortsättningen bortses inte bara från mervärdeskatt utan från alla indirekta skatter, tullar, avgifter och subventioner samt från ändrade energipriser. Avgränsningen av indirekta skatter, tullar, avgifter och subventioner skall göras i enlighet med de grunder statistiska centralbyrån tillämpar vid beräkning av nettoprisindex. Dessutom skall alltså vid beräkningen av jämförelsetalet bortses från direkt inverkan på prisläget av ändrade energipriser. De energipriser, som f. n. ingår i konsumentprisindex, avser fjärrvärme, eldningsolja, hushållsgas, elström och bensin.

Vad jag här har anfört föranleder ändring av 2 och 3 §§ lagen om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt. Ändringen bör tillämpas första gången vid fastställandet av basenhet för taxeringsåret 1983 (inkomståret 1982).

Redan för inkomståret 1981 är emellertid särskilda överväganden påkallade. Enligt nu gällande regler har basenheten för taxeringsåret 1982 (inkomståret 1981) fastställts till 6 500 kr. För inkomståret 1980 är beloppet 5 800 kr. Som jag anförde i besparingspropositionen bör emellertid uppräkningsbegränsas redan för år 1981. Jag föreslår att basenheten för inkomståret 1981 bestäms till 6 400 kr. Detta belopp kommer att bilda utgångspunkten för den framtida uppräkningsbegränsningen för år 1982 och senare. Som en följd härav får givetvis den förordning (1980: 706) varigenom basenheten fastställts för inkomståret 1981 upphävas. Detta kan ske i administrativ ordning.

Den föreslagna sänkningen av basenheten innebär en skärpning av inkomstskatten för 1981 års inkomster med ca 1 miljard kr. Detta belopp bör användas för att åstadkomma skattelättnader främst åt heltidsarbetande med inkomst under genomsnittet. Därutöver bör vissa marginalskaattelättnader ges i de något högre inkomstskikten.

Det första målet torde enklast uppnås genom en tillfällig höjning av den särskilda skattereduktionen enligt 2 § 5 mom. uppördslagen (1953: 272). Genom lagstiftning tidigare i år (prop. 1979/80: 181, SkU 1979/80: 62, rskr 1979/80: 422, SFS 1980: 455) har en sådan tillfällig höjning gjorts i fråga om 1980 års inkomster.

Den särskilda skattereduktionen medges skattskyldiga som varit bosatta eller stadigvarande vistats här i landet under någon del av beskattningsåret. Skattereduktionen räknas automatiskt upp med hänsyn till inflationen genom koppling till den tidigare nämnda basenheten. Skattereduktion medges således med det belopp varmed 0.4 basenheter överstiger 2 000 kr. För inkomståret 1981 innebär detta – om den av mig tidigare föreslagna ändringen av basenheten godtas – att beloppet blir 560 kr.

Den tillfälliga höjningen av den särskilda skattereduktionen på 1980 års inkomster avser beskattningsbara inkomster mellan 40 000 kr. och 76 600 kr. Den högsta höjningen inträder i inkomstskikten mellan 45 000 kr. och 60 000 kr. och den uppgår där till 500 kr. För inkomster däröver sker en avtrappning med 3 % av det belopp varmed inkomsten överstiger 60 000 kr. Jag föreslår att samma höjning av skattereduktionen genomförs även för 1981 års inkomster. Även den höjningen bör vara tillfällig.

Men även i de något högre inkomstskikten är det enligt min mening motiverat med vissa skattesänkningar. Som jag framhållit i besparingspropositionen är en fortsatt sänkning av marginalskaatterna angelägen. Det statsfinansiella läget lämnar emellertid nu bara utrymme för smärre sådana sänkningar. Jag föreslår därför att skattesatserna i de närmast högre skikten ovanför dem där den tillfälligt höjda skattereduktionen inte längre

medges sänks med en procentenhet. Den övre gränsen för dessa sänkningar bör lämpligen sättas vid inkomster som uppgår till 15 basenheter, vilket för inkomståret motsvarar en inkomst på 96 000 kr.

Som jag nyss nämnde medför den föreslagna sänkningen av basenheten en ökning av inkomstskatteuttaget med ca 1 miljard kr. Härav kommer enligt mina förslag ca 850 milj. kr. att användas för de skattelättnader som uppnås genom förlängningen av den tillfälliga höjningen av den särskilda skattereduktionen. Återstoden eller närmare bestämt ca 165 milj. kr. har använts för marginalskaattelättnaderna.

De närmare verkningarna av mina förslag framgår av följande uppställning. Jag vill erinra om att gällande regler innebär en basenhet om 6 500 kr. för år 1981 och att den tillfälliga förhöjningen av den särskilda skattereduktionen bortfaller.

Taxerad inkomst år 1981, kr.	Skatt år 1981, kr.		Ändring genom förslaget, kr.
	Gällande regler	Regeringens förslag	
30 000	7 095	7 144	+ 49
40 000	10 550	10 622	+ 72
50 000	14 435	14 028	-407
60 000	18 815	18 486	-329
70 000	23 865	23 856	- 9
80 000	29 435	29 686	+251
90 000	35 605	35 828	+223
100 000	42 530	42 818	+288
120 000	57 675	58 030	+355
150 000	81 575	81 980	+405
200 000	121 825	122 380	+555

Ann. Siffrorna avser skattskyldig utan 1800-kronorsreduktion. Den kommunala skattesatsen antas vara 29,50%.

Mina förslag föranleder ändringar i 10 § SIL. Reglerna om den förlängda tillfälliga höjningen av skattereduktionen bör tas in i en särskild författning.

De ändringar som jag i det föregående har föreslagit i fråga om inkomstbeskattningen bör tillämpas även för dem som erlägger skatt enligt reglerna i lagen (1958: 295) om sjömansskatt. I samband med ändringarna av sjömansskatten för år 1979 (prop. 1978/79: 56. SkU 1978/79: 20. rskr 1978/79: 103. SFS 1979: 916) infördes regler som innebär att ändringar i fråga om statsskatteskalen och den särskilda skattereduktionen automatiskt beaktas vid sjömansbeskattningen. Vid fastställande av de tabeller som används för att beräkna sjömansskatten i de enskilda fallen skall riksskatteverket nämligen ta hänsyn till sådana ändringar. Några särskilda lagstiftningsåtgärder beträffande sjömansskatten behövs följaktligen inte.

3 Folkpensionärernas skattelättnader

Pensionsförmånerna inom den allmänna försäkringen är för ålderspensionärerna främst den allmänna folkpensionen och den allmänna tilläggs-pensionen (ATP). En ytterligare förmån är de kommunala bostadstilläggen. Till folkpensionärer, som inte är berättigade till ATP eller endast får en låg sådan, utgår pensionstillskott. Fullt pensionstillskott utgör f. n. 41 % av basbeloppet enligt AFL per år. Enligt tidigare beslut höjs tillskottets nivå med fyra procentenheter varje budgetår till dess det den 1 juli 1981 uppgår till 45 % av basbeloppet.

Folkpensionärer, vilkas huvudsakliga inkomst utgörs av allmän folkpension, medges sedan länge vid inkomsttaxeringen ett särskilt avdrag för nedsatt skatteförmåga. Den som endast har grundpension och en viss högsta sidoinkomst får avdrag med så stort belopp att någon skatt inte kommer att påföras honom. Vid stigande inkomst trappas det extra avdraget ned. Även förmögenhetsinnehav inverkar på avdragets storlek.

Den framtida utformningen av folkpensionärernas skattelättnader utreds f. n. av en särskild kommitté (B 1979: 16). Dess arbete kommer emellertid inte att vara slutfört förrän under år 1981. Särskilda åtgärder beträffande 1981 års pensionsinkomster bör därför vidtas. Den allmänna prisutvecklingen under år 1980 har varit sådan att vissa ändringar får övervägas även i fråga om det extra avdraget för innevarande år. Jag vill i sammanhanget erinra om att frågan hur förmögenhetsinnehav skall påverka det extra avdragets storlek nyligen har behandlats i propositionen 1980/81: 42 om ändrade regler för villabeskattningen, m. m. De ändringar som därvid föreslås är huvudsakligen föranledda av de förväntade höjningarna av fastighetstaxeringsvärdena vid 1981 års allmänna fastighetstaxering.

För de närmast föregående inkomståren har som nyss nämnts skattelättnaderna avvägs så att en folkpensionär med enbart ålderspension och pensionstillskott inte har påförts skatt. Denna inriktning bör gälla även för år 1981. Det extra avdraget måste därför ökas. Av punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen (1928: 370), KL, framgår, att det extra avdraget vid en viss högsta sidoinkomst skall medges med så stort belopp att den statligt beskattningsbara inkomsten uppgår till högst 6000 kr., vilket belopp motsvarar grundavdraget vid taxeringen till kommunal inkomstskatt. Beloppet för högsta inkomst har uppjusterats fortlöpande. Vid den senaste ändringen år 1979 (prop. 1979/80: 58, SkU 1979/80: 20, rskr 1979/80: 137, SFS 1979: 1157), som gäller 1980 års inkomster, fastställdes beloppet till 5200 kr. Prisutvecklingen under tiden härefter har emellertid varit sådan att ålderspensioner och pensionstillskott uppräknats med högre belopp än man hade anledning att räkna med när beloppsgränsen för 1980 års sidoinkomst fastställdes. Även för detta år bör därför beloppsgränsen uppjusteras. Gränsen bör höjas från 5200 kr. till 5400 kr. För 1981 års inkomster bör beloppsgränsen sättas till 6100 kr. Höjningen föranleder ändring av beloppsgränsen i punkt 2 av anvisningarna till 50 § KL. I

övergångsbestämmelserna bör därvid anges att beloppet skall vara 5 400 kr. vid 1981 års taxering.

Enligt 22 § 3 mom. taxeringslagen (1956:623) är skattskyldig som har uppburit folkpension i regel skyldig att avlämna deklaration endast om hans inkomst har uppgått till minst 17 500 kr. eller, om andra maken uppburit folkpension, 15 200 kr.

Beloppen är avvägda med hänsyn till de regler om extra avdrag som gällde för 1979 års inkomster. För 1981 års taxering, som avser 1980 års inkomster, kan beloppen höjas till 20 400 kr. resp. 17 800 kr.

4 Periodiska understöd

4.1 Inledning

Rätten att göra avdrag för periodiska understöd infördes år 1910 och var under lång tid i stort sett beloppsmässigt obegränsad. Genom lagstiftning år 1973 (prop. 1973:181, SkU 1973:68, rskr 1973:387, SFS 1973:1113) begränsades emellertid avdragsrätten för s. k. frivilliga periodiska understöd till 5 000 kr. per år och mottagare. Däremot gjordes inte någon inskränkning i rätten till avdrag för s. k. legala understöd. Uppdelningen i frivilliga och legala understöd görs med stöd av den uppräknig som lämnas i punkt 5 av anvisningarna till 46 § KL. Med legala understöd avses enligt den bestämmelsen underhåll till make eller förutvarande make sedan underhållsskyldigheten mellan dem reglerats, utbetalningar till tidigare anställda, viss periodiska skadestånd, livräntor eller därmed jämförliga periodiska vederlag i samband med köp e. d., utbetalningar på grund av föreskrift i testamente samt från juridiska personer. Övriga periodiska understöd hänförs till gruppen frivilliga understöd.

I sitt slutbetänkande (SOU 1977:91) föreslog 1972 års skatteutredning att man skulle upphäva avdragsrätten för frivilliga periodiska understöd. En del av de remissinstanser som yttrade sig över förslaget ansåg att det fanns goda skäl att genomföra detta medan andra var tveksamma och menade att det alltså kunde finnas sociala skäl för att tillåta avdrag. I prop. 1978/79:160 tog min företrädare upp frågan och uttalade att avdragsrätten för frivilliga periodiska understöd kunde ifrågasättas från vissa utgångspunkter, främst för att den kunde inbjuda till missbruk, men att det å andra sidan inte kunde bestridas att det i vissa fall kunde finnas motiv för understöd. Om avdragsrätten slopades skulle detta bl. a. också kunna leda till att man på olika sätt försökte kringgå bestämmelserna. Något förslag till ändrad lagstiftning framlades inte. I nyssnämnda proposition redovisas utredningens förslag och en sammanställning av remissyttrandena.

Skatteutskottet (SkU 1979/80:42) har under våren 1980 behandlat motioner om att avdragsrätten för frivilliga understöd skall slopas i enlighet med

1972 års skatteutrednings förslag (mot. 1979/80: 790) resp. begränsas till sammanlagt 5 000 kr. oavsett antalet mottagare (mot. 1979/80: 787). Utskottet anförde därvid, att den kritik som sedan lång tid riktats mot reglerna om avdrag för periodiska understöd bl. a. byggt på att de sociala skäl som tidigare talat för en avdragsrätt alltmer försvagats. Reglerna kunde också utnyttjas för att uppnå skattelättnader som inte framstod som motiverade med hänsyn till vare sig givarens ekonomiska situation eller mottagarens behov. Utskottet ansåg sig i allt väsentligt kunna instämma i kritiken men ville inte bortse från att det – som vissa remissinstanser hade uttalat i anledning av skatteutredningens förslag – fortfarande kunde finnas skäl att tillåta ett avdrag. Avdragsmöjligheterna borde emellertid generellt begränsas till ett visst maximibelopp, oavsett antalet mottagare, bl. a. för att hindra alltför långtgående skattelättnader i enskilda fall. Utskottet hemställde att riksdagen med bifall till mot. 1979/80: 787 hos regeringen måtte begära förslag om ändring av beloppssgränsen för avdrag för frivilliga periodiska understöd i enlighet med vad som anförts i motionen. Riksdagen följde utskottet (rskr 1979/80: 293).

4.2 Föredragandens överväganden

Kritiken mot avdragsrätten för frivilliga periodiska understöd har i stort gått ut på att reglerna kan missbrukas för att uppnå skattelättnader. För att komma till rätta med missbruket har en beloppsspärr införts. En så långt gående åtgärd som att helt slopa avdragsrätten har avvisats vid olika tillfällen och senast av riksdagen i samband med den ovan nämnda motionsbehandlingen. Som stöd för att bibehålla en viss avdragsrätt har framför allt åberopats sociala skäl. Även om dessa skäl inte längre har samma tyngd så finns det otvivelaktigt situationer där det är motiverat med en viss avdragsrätt. Av de skäl som skatteutskottet anført är det dock befogat med en skärpning av beloppsspärren. Beloppssgränsen bör i enlighet med utskottets hemställan sättas vid 5 000 kr. per år och givare. Med en sådan utformning av avdragsrätten är en särreglering för makar inte längre påkallad. Makar bör således få göra avdrag med högst 5 000 kr. vardera.

Enligt 19 och 31 §§ KL utgör periodiskt understöd som avses i punkt 5 av anvisningarna till 46 § KL skattepliktig intäkt för mottagaren om givaren är berättigad till avdrag för utgivet belopp. Den begränsning av avdragsrätten till visst belopp per mottagare, som nu gäller, medför inte några svårigheter när det gäller att bestämma omfattningen av mottagarens skatteplikt.

Situationen blir delvis en annan om nu en begränsning införs med utgångspunkt i givarens förhållanden. De belopp som denne har fått avdrag för bör liksom nu inkomstbeskattas hos mottagaren. Enligt förut angivna lagrum är det emellertid själva rätten till avdrag som är avgörande för mottagarens skatteplikt. Om en givare har betalat understöd till två motta-

gare med 5000 kr. vardera, blir det alltså av betydelse om avdragsrätten avser t. ex. det ena understödet eller hälften av vardera. För att undvika oklarheter bör denna fråga regleras. Det torde därvid redan av praktiska skäl vara uteslutet att välja någon annan lösning än att låta avdragsrätten avse det understöd som givaren önskar. I allmänhet kommer inte högre sammanlagt understöd än 5000 kr. att redovisas i givarens deklaration och då krävs naturligtvis inte någon särskild åtgärd. Skulle emellertid undantagsvis högre sammanlagt understöd till flera mottagare redovisas utan att det klart framgår hur avdragsyrkandet fördelar sig på dessa, skall alltså taxeringsnämnden uppmana givaren att ange detta.

Det kan slutligen nämnas att relationerna mellan givare och mottagare normalt torde vara sådana i de fall då periodiskt understöd utgår att man kan räkna med att mottagaren får besked huruvida givaren kommer att yrka avdrag för understödet. Förslaget i dessa hänseenden föranleder ändringar i punkt 5 av anvisningarna till 46 § KL.

Med frivilliga understöd avses i skattesammanhang inte enbart sådana som utgår utan att det finns någon skyldighet för givaren att betala utan även vissa understöd som fått en juridiskt bindande form. Det kan vara fråga om vissa frivilliga understöd eller åtaganden i samband med gåva. När avdragsrätten begränsades genom 1973 års lagstiftning tog man genom övergångsbestämmelser hänsyn till understöd som utgick på grund av bindande förpliktelse som tillkommit före den tidpunkt då propositionen blev offentlig. För sådana utbetalningar skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas. Skatteutskottet ansåg att flera skäl talade för att den nu föreslagna begränsningen borde gälla samtliga utbetalningar som omfattas av beloppsspärren men sade sig också vara medvetet om att olika uppfattningar kunde råda i frågan och att den därför kunde förtjäna ytterligare överväganden (SkU 1979/80: 42).

De utbetalningar av understöd som man tog särskild hänsyn till genom övergångsbestämmelser år 1973 kunde avse stora belopp vid varje utbetalningstillfälle. För givaren kunde en obegränsad rätt till avdrag antas ha spelat en inte obetydlig roll när han åtog sig understödsförpliktelsen. Det hade onekligen framstått som obilligt om bindande sådana betalningsåtaganden kommit att omfattas av den begränsning av avdragsrätten som infördes år 1973. Enligt min mening är läget ett annat nu än när övergångsbestämmelserna till 1973 års lagstiftning infördes. Vid understödsåtaganden som tillkommit sedan dess har givaren kunnat ta hänsyn till den införda begränsningen av avdragsrätten. Något särskilt hänsynstagande till bindande förpliktelser som kan ha ingåtts med de nu gällande skattebestämmelserna som grund är därför inte påkallat. De ovannämnda övergångsbestämmelserna till 1973 års lagstiftning bör dock alltså stå kvar. Föreskrift om detta bör tas in i bestämmelserna om ikraftträdande av de ändringar som nu föreslås. I övrigt bör de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga inom budgetdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt.
2. lag om ändring i lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt.
3. lag om tillfällig höjning av den särskilda skattereduktionen vid 1982 års taxering.
4. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).
5. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623).

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt	2
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt	3
3 Förslag till lag om tillfällig höjning av den särskilda skattereduktionen vid 1982 års taxering	4
4 Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)	4
5 Förslag till lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)	7
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1980-10-23	9
1 Inledning	9
2 Den statliga inkomstskatten	10
3 Folkpensionärernas skattelättnader	13
4 Periodiska understöd	14
4.1 Inledning	14
4.2 Föredragandens överväganden	15
5 Hemställan	17
6 Beslut	17